

Ideeën om met elkaar in gesprek te gaan over Rerum Novarum 2016

Inleiding

We bieden 3 mogelijkheden aan:

- 1) In de **eucharistieviering 'De wereld is van iedereen'** vind je heel wat teksten onder 'de eerste lezing' en bij 'de bezinning na de communie' waarmee je een degelijk gesprek kan aangaan.

Je kan één of meerdere teksten lezen in groep en daarna iedereen persoonlijk laten aanduiden in de tekst(en) welke uitspraken of ideeën hem of haar raken, even doen stilstaan. Deze persoonlijke zaken kunnen in kleinere groepen (vrijwillig) met elkaar gedeeld worden. Of, geïnspireerd door die zin of dat idee kan ieder een positieve wens neerschrijven voor iemand anders binnen of buiten de groep, de Beweging.

- 2) Er kan gewerkt worden met de **tekst 'Rerum Novarum gisteren, vandaag en morgen'** die je vind op de volgende twee bladzijden.
De 'historische achtergrond' dient als informatie en opwarmer.
Met de tekst: "Rerum Novarum is ... JA zeggen aan ... én ... NEEN zeggen tegen... kan je op eenzelfde wijze werken als aangegeven onder mogelijkheid één.
- 3) Je kan ook werken met de **Reportage 'De wereld is van iedereen', een kortfilm** ter gelegenheid van Rerum Novarum, 125 jaar later. Meer daarover lees je wat verder in deze bundel.

Rerum Novarum 1891

De encycliek 'Rerum Novarum' – wat 'nieuwe dingen' betekent – geschreven door paus Leo XIII in 1891, blijft een model van sociale betrokkenheid.

De Kerk engageerde zich in het debat over het maatschappijmodel van de 'goede samenleving', een debat toenmalig beheerst door de liberale en de socialistische tenoren. De kritiek van de Franse sociaal-katholiek A. De Mun sprak boekdelen: *"Iedereen spreekt over het sociale vraagstuk en over de oplossing ervan, vervolgens gaat men een sigaar opsteken en een glas wijn drinken, maar niemand wil er zich mee bezig houden."*

Op sociaaleconomisch gebied was de eerste industriële revolutie volop aan de gang.

De wereldbrief was gewijd aan 'het lot van de arbeiders' en formuleerde in de vorm van een aantal uitgangspunten de sociale leer van de Katholieke Kerk. Uitgangspunten waren een rechtvaardig loon (*niet op basis van vraag en aanbod maar uitgaande van de waardigheid en reële noden van de persoon*), het recht op eigendom, het middenveld en het natuurlijke recht op vereniging (*het principe van samenwerking en dialoog in plaats van klassenstrijd als fundamenteel middel voor sociale verandering*), solidariteit met de zwakkeren of een (impliciete) optie voor de armen. Deze uitgangspunten waren ook de bevestiging van ontwikkelingen van onderuit, de bevestiging van innoverende initiatieven vanuit de basis.

De sociale kwestie is een rechtvaardigheidsprobleem dat structureel moet aangepakt worden, het is geen liefdadigheidsprobleem dat van persoon tot persoon moet geregeld worden. Daarom werden zowel overheidsingrijpen als de vorming van vakbonden genoemd. Paus Leo's pleidooi voor vakorganisaties, de erkenning van afzonderlijke bewegingen van werknemers, was niet alleen een vernieuwing binnen kerkelijke kringen, maar ook daarbuiten. Rerum Novarum geeft de contouren weer van een sociale leer, maar is geen systeem. Er worden veeleer antwoorden gegeven op concrete situaties. Zo was het bijvoorbeeld ook een strategie om te vermijden dat de socialisten te invloedrijk werden. *"Rerum novarum werd het inspiratie- en het referentiedocument voor de christelijke activiteit in de sociale sfeer"*. (Compendium van de sociale leer van de Kerk, pagina 52)

Leo XIII was zich zeer goed bewust van zijn centrum-linkse opstelling want aan een van zijn medewerkers zei hij: *"Misschien denk jij ook dat dit socialisme is, ik denk dat het puur christendom is."* Een godsdienst is niets waard zonder gerechtigheid !

Als beweging.net willen wij vermijden dat onze oorspronkelijke inspiratie een vage herinnering wordt, een spreekwoordelijk en in de volksmond klinkend “rerum fanfarum”. In een snel evoluerende wereld moeten we telkens opnieuw zien, telkens opnieuw oordelen en reflecteren, telkens opnieuw handelen. 125 jaar later doen we opnieuw een oproep aan onze “verbeeldingskracht” en onze “praktische gedrevenheid” om een sociale en leefbare samenleving op te bouwen, en die omvat iedereen, niemand uitgesloten.

In een tijdperk van globalisering die wordt voortgedreven door technologie en de economische krachten van het kapitalisme zijn de uitdagingen groot. In de beste traditie van onze beweging willen we ook nu strijdbaar en creatief aan het debat deelnemen.

Als open netwerkorganisatie willen we op het kruispunt van ‘rechtvaardigheid’ staan vanuit het werken aan een vlechtwerk van positieve bondgenoten. “We are connected” met alle personen en organisaties die nieuw en anders naar de werkelijkheid willen kijken.

We vinden zeker en vast ook een tochtgenoot in de huidige paus Franciscus. Hij maant aan tot strijd tegen sociale ongelijkheid want *aan de kant van de armen gaan staan is evangelisch, geen communisme*. En vandaag staat de zorg voor de mens niet los van de zorg voor milieu en dier.

Rerum Novarum vandaag en morgen

(zie volgend schema)

Ja zeggen aan...

... de passie voor 'solidariteit' die bouwt aan een sociale en leefbare samenleving, en die omvat iedereen, niemand uitgesloten.

... de 'verbinding' tussen mensen dichtbij en veraf want geluk en levenskwaliteit hebben te maken met de ander.

... de 'gezamenlijke zorg voor de planeet', de bescherming van ons gemeenschappelijk huis. De schreeuw van de aarde en de schreeuw van de arme moeten samen klinken want de zwaarste gevolgen van de milieucrisis komen terecht op de schouders van de armen. Ecologie en sociale rechtvaardigheid gaan hand in hand.

... de intensivering van de strijd voor 'rechtvaardige structuren' op basis van eerlijke afspraken en duidelijke regels, en met een gezond evenwicht tussen rechten en plichten.

... een 'levensstijl' die oog heeft voor de kwetsbaarheid van anderen en van de aarde. Een levensstijl die kiest voor tederheid, in-sluiting en gezonde soberheid. Een levensstijl die ja zegt aan de goede kleine daad want elke bijdrage telt en er kan al zoveel gedaan worden.

... een internationale en lokale 'politiek' die gaat voor een gelijkwaardige (her)verdeling van de welvaart, een politiek gedreven door het algemeen welzijn en die het proces begeleidt naar een meer rechtvaardige en duurzame wereld.

... een 'moedige dialoog' tussen volkeren en culturen, aan een meerstemmigheid van overtuigingen en levensbeschouwingen met hun eigen droom over een betere wereld.

Neen zeggen tegen...

... sociale ongelijkheid, zoals bijvoorbeeld jongeren en oudere werknemers die niet aan de slag kunnen, een gezondheidszorg met 2 snelheden, een groeiende kloof tussen arm en rijk, ...

... als 'ik' maar mijn eigen ding kan doen, neen tegen individualisering en vereenzaming.

... het grote nooit genoeg en het onverantwoord gebruik van de goederen alsof we 3 planeten ter onze beschikking hebben. Neen tegen wereldwijde systemen waarbij speculatie en jacht op financieel rendement overheersen op de menselijke waardigheid of het milieu.

... veel gepraat en geschrijf dat dode letter blijft, neen tegen verdragende tussenoplossingen en zich beperken tot het overwegen van wat wel of niet wettelijk is toegelaten.

... een mentaliteit van profiteer en consumeer zoveel als mogelijk, een mentaliteit van 'the winner takes it all', een mentaliteit van geweld en uit-sluiting en geweren boven bloemen en kaarsen, een mentaliteit van 'het zal mijnen tijd wel duren' of een cynisme van de wereld gaat toch naar de knoppen.

... een politiek van snel en vluchtig (partij)gewin, een politiek gedreven door nationale belangen, het hier en nu of de waan van de dag. Neen tegen een politiek ten dienste van een vergoddijkte markteconomie of de macht van het geld.

... een verzuurd en angstig eiland denken, tegen een gemakzuchtig en stilzwijgend toekijken, neen tegen ideologieën en strategieën zonder hart.

Kortfilm: "De wereld is van iedereen"

1) Motivering en achtergrondideeën

Dit project past in onze zoektocht naar een actualisering van Rerum Novarum. Wij viëren met onze Beweging ieder jaar opnieuw dit gebeuren en dat is uniek in de wereld en in Europa.

Ook vandaag willen wij op zoek gaan hoe wij de opbouw van ons sociaal huis een duidelijke en actuele invulling kunnen geven. We willen dit doen in een nieuwe en frisse taal, en dus ook via moderne communicatiemiddelen zoals een filmische reportage. Zo voorkomen we dat de geest en de gedachten van het schrijven van paus Leo XIII verworden tot een folklore, een Rerum Fanfarum, of alleen maar een respectvol herdenken.

De hamvraag is : Wat is Rerum Novarum, wat zijn die nieuwe dingen vandaag? Daartoe moeten we telkens opnieuw zien wat er in deze wereld gebeurt, telkens opnieuw oordelen en telkens opnieuw handelen.

Vanuit onze roots moet er eerst en vooral aandacht zijn voor het maatschappelijke gebeuren. En we zien dat er nog veel werk aan de winkel is. De strijd voor rechtvaardigheid is nog niet gestreden. Bovendien moet een eigentijdse sociale boodschap hand in hand gaan met een ecologische boodschap.

Willen we blijvend inzetten op dat actuele samenspel van sociale en ecologische gerechtigheid en ethiek dan hebben we nood aan een stevig zingeingsverhaal. We hebben nood aan inspiratie, aan spiritualiteit, aan een droom, aan een perspectief dat ons gaande houdt en veerkracht schenkt. Inspiratie en motivatie zijn onmisbaar omdat de wereldwijde strijd voor rechtvaardigheid en solidariteit nooit volledig gestreden is. Er ontstaan steeds weer nieuwe vormen en structuren van onrechtvaardigheid en uitsluiting.

Onze grondstroom, onze basismelodie, ons oorspronkelijk kompas is het Christelijke verhaal. Ook vandaag kan de Bijbelse en evangelische boodschap ons inspireren vanuit haar humaniserende kracht. Want één ding is duidelijk: geen geloof in God zonder engagement voor het recht op een menswaardig leven en een leefbare planeet, nu en in de toekomst.

Vandaag moet er ook samengewerkt worden met andere inspirerende levensovertuigingen vanuit een moedige dialoog in diversiteit. We delen immers met velen dezelfde zorg voor mens en wereld. Vanuit zingeving kiezen we voor een actieve bondgenotenstrategie.

Ook na 125 jaar willen we ons sociaal en sterk verhaal met veel passie blijven vertellen. Met durf en verantwoordelijkheid bouwen we mee aan een betere wereld.

2) Korte inhoud

Voor de Reportage werken we samen met 'Sylvester Productions'.

De Reportage gaat onder de naam: "De wereld is van iedereen".

We filmen een verhaal vanuit een drievoudige klemtoon: op de **wereld** (*zorg dragen voor de wereld en voor de planeet*), **iedereen** (*er is een plek voor alle mensen, ongeacht hun afkomst, hun religie of hun seksuele geaardheid; iedereen wil een goed leven*) en **van** (*de wereld wordt opgebouwd door participatie en betrokkenheid, verantwoordelijkheid en durf*).

"De wereld is van iedereen" wil bovendien hand in hand gaan met de boodschap van paus Franciscus in zijn encycliek Laudato Si die als ondertitel heeft:

"Over de zorg voor het gemeenschappelijk huis".

Een encycliek waarvan de Nederlandse theoloog Erik Borgman (*Hoogleraar Publieke Theologie aan de universiteit van Tilburg*) zegt dat dit de nieuwe Rerum Novarum is. De boodschap van deze encycliek zal sterk doorklinken in de boodschap van de paus ter gelegenheid van het jubileum.

Duur van de reportage: 15 – 20 minuten.

Zij omvat 2 actuele portretten (focus van de reportage), quotes uit archiefbeelden WS en een audiëntie bij en ontmoeting met Paus Franciscus.

Er zal gefilmd worden in Latijns-Amerika (Guatemala), in België en in Rome.

Voor de 2 portretten werken we nauw samen met 2 van onze partners:

Wereldsolidariteit en Arktos.

De kortfilm wil een soort motivatie- en inspiratiebron zijn voor onze verdere en toekomstige inzet voor een goede maatschappij en een leefbare wereld.

De Reportage kan bijvoorbeeld aan bod komen tijdens RN-activiteiten in de eerste week van mei.

Vanuit de Zingevingswerking wordt er bij de kortfilm een kleine verwerkingsmap gemaakt. Deze map zal een drietal eenvoudige werkvormen bevatten om het gesprek aan te gaan over de nieuwe dingen en over de inspiratie, zingeving, motivatie daarbij. We denken hier bijvoorbeeld aan een stellingspel op basis van uitspraken van de 2 portretten en paus Franciscus.

De film en de verwerkingsmap zijn beschikbaar eind april 2016.

Tony De Jans

Algemeen zingevingescoördinator Beweging.net.